

Postuum Tessel Pollmann (1940-2022)

Grande dame van de maatschappijgeschiedenis die viraal ging met een briefje dat ze had opgehangen bij Albert Heijn

Ze schreef talloze artikelen en boeken waarin de mens en zijn sores centraal stonden. Haar journalistieke inslag kwam van pas als onderzoeker bij het Niod, waar ze NSB-leider Anton Mussert en zijn kliek als ordinaire dieven ontmaskerde.

[Jaap Stam](#) 21 september 2022

Verslaggeven was haar tweede natuur. Overal ging Tessel Pollmann op af. Ze maakte makkelijk contact, kon goed luisteren, liet zich niet met een kluitje in het riet sturen en had een scherp oog voor detail. In de jaren zeventig en tachtig werkte ze voor het opinieblad *Vrij Nederland*, dat destijds de maat sloeg in de journalistiek.

Tessel Pollmann

De mens en zijn sores stonden centraal voor Pollmann. Het leverde een stroom artikelen, een tiental boeken en een proefschrift op. Over een keur aan onderwerpen: van ambtenaren (*'U spreekt met de gemeente'*) en Molukkers (*Istori-Istori Maluku. Het verhaal van de Molukkers*) tot middenstanders (*Liever kleine baas dan grote knecht*) en het Leger des Heils. Daarover onthulde ze dat een groot deel van de giften ging naar het eigen kerkenwerk.

Haar journalistieke inslag kwam ook van pas toen ze als geassocieerd onderzoeker verbonden was aan het Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies Niod. De combinatie van doorvragen en uitpluizen van kasboeken, aktes en archieven leverde veel op. NSB-leider Anton Mussert en zijn klik heeft ze ontmaskerd als ordinaire dieven.

Peter Romijn, lange tijd hoofd onderzoek van het Niod, noemt Pollmann de *grande dame* van de maatschappijgeschiedenis. 'Ze had een geweldig oog voor mensen in de verdrukking. Ze is tussen hen gaan staan, stelde vragen en heeft hun problemen blootgelegd.' Niet alleen

nieuwsgierigheid dreef haar, zegt Romijn. ‘Ze voelde zich verantwoordelijk voor het functioneren van de samenleving. Als iedereen werd gehoord, zouden we beter af zijn.’

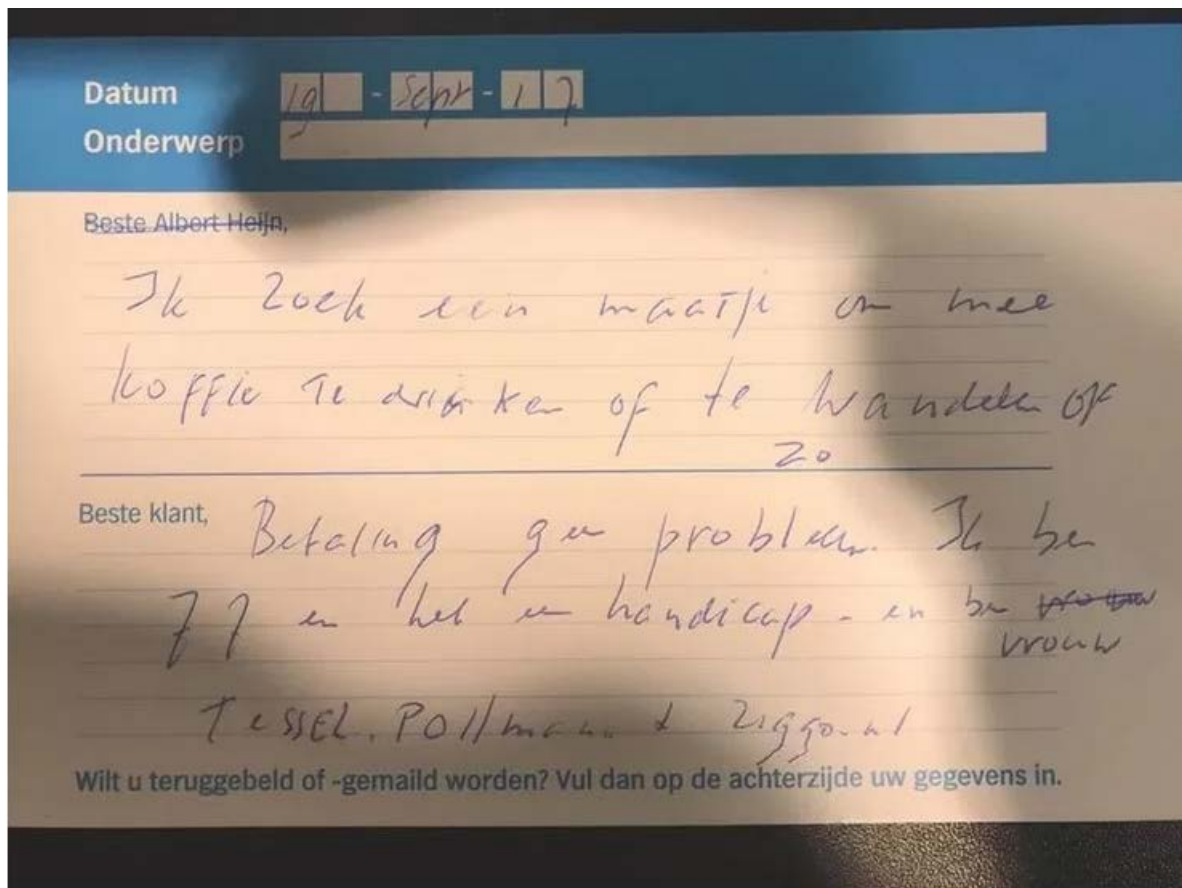
Huisartsengezin

Ze was zevende in een katholiek Amsterdams huisartsengezin van twaalf kinderen met een praktijk aan huis. Er was een dienstbode en in de straat was één auto, het Fiatje van haar vader. Dochter Judith: ‘Twaalf kinderen die allemaal aandacht tekort zijn gekomen. Dat heeft haar getekend. Ze bleef verlangen naar de aandacht en bevestiging die ze als kind had gemist.’

Pollmann in haar memoires over toen ze als kind ziek was: ‘Moeder kwam even kijken als ze ’s morgens de ronde deed over de slaapkamers en als je geluk had, dacht ze bij het warm eten eraan een kind naar boven te sturen met een bord inmiddels koude stampot of zo. Vader kwam alleen als je doodziek was.’

Het gevolg was dat Pollmann al vroeg zelfstandig was. Ze veranderde van middelbare school zonder dat met haar ouders te overleggen. De ervaringen in haar jeugd kwamen van pas in haar werk, zegt Judith. ‘Als iemand zei: het is hier net een grote familie, wist Tessel genoeg. Dan weet ik wel hoe laat het is, zei ze, en even later kwamen de verhalen over ruzies en misstanden.’

In 2016 werd Pollmann getroffen door non-hodgkinlymfoom. De ziekte kreeg ze eronder, maar de chemokuren hadden haar gesloopt. Van werken kwam voorlopig niet veel, en ze zakte weg in een depressie. Judith: ‘De drang zich te moeten bewijzen, bleef haar achtervolgen.’

Het briefje dat Tessel Pollmann in 2017 ophing bij de Albert Heijn bij haar om de hoek.

Omdat ze niet werkte, vreesde Pollmann de eenzaamheid. Bij Albert Heijn bij haar om de hoek in Utrecht hing ze een briefje op het prikbord. 'Ik zoek een maatje om mee koffie te drinken of te wandelen of zo. Betaling geen probleem. Ik ben 77 en heb een handicap.'

Iemand maakte er een foto van, zette het op Facebook en de oproep ging viraal. Toevallig uitgerekend in de nationale week van de eenzaamheid. Ineens was Pollmann de eenzaamste oudere van Nederland. De oproep leverde nieuwe kennissen op aan wie ze in haar laatste jaren veel heeft gehad.

Op 12 augustus overleed Pollmann, 82 jaar oud. Ze werkte aan een boekje over de wereld van Jos van Wel, haar grootvader uit Helmond, die daar rond 1900 opschudding veroorzaakte met zijn columns over uitgebuite van arbeiders. Ze moest nog één velletje, zei ze een paar weken voor haar dood.